

Kisiparosok brigádmozgalma

Szocialista nagyüzemben, termelőszövetkezetben idetova mindennapos, megszkott, hogy több-kevesebb szocialista brigád vesz részt a mindennapi termelő munkában. Ott ahol a vállalat éllete, a munkaszervezés sajátossága is közvetlen lehetőséget biztosít arra, hogy együtt dolgozó munkatársak ilyen közösségeket alakítsanak, ez természetes. A kisiparosoknál, ahol valójában szó szerint és képletesen is „mindenki a maga gazdája”; ahol jobbra elszigetelten működnek a legkülönbözőbb szakmák képviselői, ott nem tekinthető mindennaposnak, még kevésbé megszokottnak, hogy az ilyen fajta közösségeknek akár a szervezésére is kísérletet tegyenek. Eppen ezért kitűnő példa a nagymágocsi kisiparosok kezdeményezése; öt évvel ezelőtt a község feladatainak segítésére szocialista brigádot alakítottak.

Példájukon azóta országos terebélyesedő mozgalom született, amelynek természetesen legszembetűnőbb eredményeit Csongrád megye produkálta. Nem véletlen, hogy az országos vezetőség pályázati felhívására Kiváló Kisipari Munkabrigád címet nyertek többben is a megyéből. 1980-ban a nagymágocsi Markovics Mihály, 1981-ben ugyanők és mellettük még a kisteleki Vedres István és a mindszenti Hámán Kató kisipari munkabrigád tagjai.

A kisiparosság és a települések lakóinak kapcsolatában fontos szerepet játszott brigádmozgalom kérdéseiről beszélt a KIOSZ Csongrád megyei választmányának

ülésén tegnap délelőtt Budai Antalné megyei titkár. Dr. Beke Zoltán megyei titkár-helyettes számolt be a kisiparosok szakmai képzésének és továbbképzésének helyzetéről a korszerűség követelményeihez igazodásról. Többek között a résztvevők meghallgatták a megyei vezetőségnek a két választmányi ülés közötti munkájáról készült beszámolóját. Személyi kérdésekről is döntöttek, így a választmány tagságából, illetve a megyei vezetőség tagságából felmentették egészségügyi okokból Gyulai Dezsőt és Bihar Sándort, helyettük Sisák János csengelei ács és kőműves és Kiss Antalné csongrádi női szabó került a választmány tagjainak sorába.

Végül kitüntetések adtak át. Furka Lajos árügyi főelőadó Kiváló KIOSZ Dolgozó kitüntetésben részesült, Oláh Sándor szegedi vegyértékesítő a Kiváló Szervezeti Munkáért kitüntetés bronz fokozatát kapta.

Iparfejlesztés

„Az iparfejlesztés stratégiája és iparpolitika az európai KGST-országokban” címmel négynapos nemzetközi szeminárium kezdődött kedden Budapesten, az MTA ipargazdaságtani kutatócsoportjának rendezésében. A tanácskozáson az érintett or-

Cikória

Megkezdődött a cikória feldolgozása a Győri Keksz- és Ostyagár Jánossomorjai üzemében. A cikóriából aszalványt készítenek, amiből más feldolgozó üzemek pótkávét gyártanak.

Az új szezonban 17 ezer tonna cikóriából gyártanak 4200 tonna aszalványt; ennek háromnegyed részét Nyugat-Európába exportálják, a leg többet Svájcba és a Német Szövetségi Köztársaságba. Hazánkban cikóriát csak a Hanság vidékén természetesen, feldolgozása is csak egy helyen, a jánossomorjai üzemben folyik.

Az ország részben a tavalyinak csaknem duplájára, 720 hektárra növelték vetésterületét az idén, a következő évben — miután a világpiacon növekszik a kereslet a pótkávé-alapanyag iránt — újabb földeket hódíthat meg ez a növény.

Tőzeg

Természet adta, olcsó, talajjavító szereket, magas szervesanyag-tartalmú tőzeget, és a termőföldek elsavanyodását megakadályozó lápi meszet „bányásznak” a Sárszentmihályi Állami Gazdaság határában. A Fejér megyei gazdasági szakemberei ötszáz hektárról termelik ki a talajjavító tőzeget.

Októberi múzsák

Zeusz lányai: Kalliope, Klio, Euterpe, Eato, Melphomene, Terpsikhore, Thalia, Urania és Polühümnia bizonyára különösen érzékné magukat a mai múzeumokban, hiszen a „múzsáknak szentelt liget” leköltözött a Parnassosz hegyéről életünk mindennapi színtereire. Ennek ellenére az ihlető lányok, a költészet, a művészet és a tudomány istennői otthonra találtak a ma múzeumaiban is. Különösen ilyenkor kerülnek reflektórfénybe, szűret és őszi levelhullás idején, októberben, amikor immár huszonegy esztendeje országos rendezvénysorozat jegyzi a *múzeumi és műemléki hónapot*.

1.

A múzeum évszázadokon át közönségtől elzárt régi-ségtár volt, ritkaságok gyűjteménye, különleges kincsek raktára, ritkán megnyitott sejtleges világ. Az utóbbi évtizedekben azonban szélesre tárta kapuit a társadalom széles rétegei előtt, s ma már a legkülönbözőbb korosztályok és érdeklődésű emberek ismerhetik meg nemcsak a tárlatokon bemutatott régészeti, történeti, néprajzi, természettudományi, numizmatikai, helytörténeti kincseket, de a raktárak mélyeinek rejtett anyagát is.

Az ország több mint 400 múzeuma, illetve múzeumi jellegű intézménye művelődésünk mindennapos részévé vált. Úgy tudta feladatait — feltárás, leletmentés, konzerválás, restaurálás, tudományos és kutatómunka — ötvözni, hogy maradt ereje a közművelődési misszió teljesítésére, a tudatformálásra is. Alapításának negyedszázadát ünneplő Magyar Nemzeti Galériától a legkisebb települések helytörténeti gyűjteményéig, falumúzeumáig igen széles a spektrum, ám ez így együtt fogja át a magyar múlt, a megőrzésre érdemes hagyomány teljességét.

A múzeum korunkban mind kiteljesedő tevékenységével, tudatformáló alkotóműhellyé vált — hangsúlyozta az idei múzeumi és műemléki hónap Csongrád megyei megnyitóján Bányai dr. Birkás Mária, a városi tanács elnökhelyettese. Nyitottságával, kohéziós erejével magához kötötte a közönség széles rétegeit, tudatos munkájával sikerült ötvöznie szerteágazó alapfunkcióit. Tudásunkat újabb és újabb forrásaival gazdagítja, ismereteinket bővíti, s ezáltal magatartásunkat formálja, erősíti a szülőföld iránti szeretetet, az e földhöz való hűséget, s megújuló érzelmi indítatókkal köt a nemzethez és az emberiséghez.

A XXI. múzeumi és műemléki hónap sokszínű és gazdag rendezvénysorozata még nyitottabbá vált, lehetőséget teremt az új eredmények megismertetésére, a szélesedő kapcsolatok erősítésére, a törekvések társadalmisítására. Ha csak olyan példákat említnék, mint Makó, ahol az utóbbi években három új múzeum létesült; a gvarapodó Ópusztaszer; vagy az országos visszhangot kiváltó szegedi kiállítási program, máris igazolni látszik a megye múzeumi hálózatának kiemelkedő munkája. Ehhez természetesen megfelelő társadalmi környezetre van

szükség, mely kölcsönös együttműködést feltételez. A múzeum kirándulásokat, hangversenyeket, matinékat, gyermekfoglalkozásokat szervez, de hasznosítja külső aktivisták lelkes és tevékeny közreműködését, és számít a jövőben is az egyének, kollektívák, szocialista brigádok, üzemek és vállalatok, egyetemi intézetek támogatására is. Mindennek egy célja lehet: a mind szélesebb körben teljesebbé váló emberi személyiség kialakítása.

2.

Az ünnepi programra jelent meg a *Múzeumi kutatások Csongrád megyében 1981* című kiadvány, mely az elmúlt évi tudományos ülésszakon elhangzott előadásokat tartalmazza. A kötetet dr. Juhász Antal, a Móra Ferenc Múzeum igazgatóhelyettese szerkesztette. A kiadványban 31 beszámoló anyaga szerepel; tizenegy régészeti témájú, hat néprajzi, hat az új- és legújabb kori történeti kutatásokat reprezentálja, három művészettörténeti, négy természettudományi, egy numizmatikai kérdéseket vizsgál.

Ebből a röpke számvetésből is kitűnik a megyében folyó múzeumi tevékenység struktúrája. Az, hogy felerősödött a régészeti tevékenység, s a feltárásokról szóló beszámolók mellett is foglalkoznak a szakemberek, így például olyan korszerű problémával, mint a radiologia szerepe a régészeti kutatásokban. A néprajzi témákör felöleli a komplex vizsgálatokat éppúgy, mint egy-egy részletkérdés teljesség igényével készült elemzését: a család-történetektől a néprajzi viseleteken át a paraszti élet napi tevékenységének fölterképezéséig és étkészési szokásaiig széles a kör. A művészettörténeti előadások egyedi műtárgyak elemzését elméleti kérdések fölvetéséig terjedtek, az érmészeti cikk Csongrád megye numizmatikai lelőhelyeinek statisztikai adatait vette regiszterbe, az új- és legújabb kori történeti osztály munkatársainak előadásai fölvilágították az egyháztörténeti jegyzőkönyvek elemzésének emlékeit éppúgy, mint Szent-Györgyi Albert politikai tevékenységének dokumentumait, és a makói termelőszövetkezetek fejlődésének állomásait. A természettudományi foglalkozó tematika pedig részint kiterjedt az itt található ritka növények bemutatására, és a múzeum egykori neves munkatársának Beretzk Péter madárgyűjteményének bemutatására.

A kötet mindenki számára egyértelműen bizonyítja a Csongrád megye múzeumaiban folyó tudományos kutatómunka eredményességét, s külön értéke, hogy bevonja e tevékenységbe azokat a szakembereket, akik munkásságukkal kapcsolódhatnak a múzeumi élethez. Az idén október 25-én és 26-án rendezik meg a tudományos ülésszakot, melynek során 36 előadás hangzik majd el. A múzeum munkatársai mellett most is szót kapnak a „külsők”, helytörténészek, geodáták, újságírók, egyetemi munkatársak.

3.

Nemrégiben cikket küldött lapunkhoz egyik külső munkatársunk, dr. Bányai Jenő. Hol a kapu? — című írásában fölteszi a kérdést, hogy tünt a Sulkovszky-kúria nagykapuja, amelyet a Délmagyarország 1977. március 4-i száma visszaigér az élő nagyáruháznak. Csak-hogy ez a napsugaras motí-

vumokkal díszített kapu, mely copf stílusban majd 180 évig őrizte e némes építészeti hagyományt, végül is eltűnt az építés és városrendezés zűrzavarában.

A felvetés természetesen jogos, hiszen Magyarország, különösen Szeged emlékekben, megőrzésre érdemes építészeti emlékekben igen-csak szegény. Nem beszélve arról, hogy a rohamos fejlődés és városiasodás gyakran maga alá gyűri ezeket a múltból üzeneteket hozó épületeket, maradványokat. Egyszerű volna, ha egy meglévő regiszter alapján — az Országos Műemléki Felügyelőség jegyzéke nyomán — mindent és minden áron menteni igyekeznénk. Csak-hogy régi magyar szokás szerint inkább megszabadulni igyekeznénk nemzeti örökségünk ezen omladozó emlékeitől, mert védéséhez, megóvásához, restaurálásához, rehabilitálásához, új funkcióval való ellátásához mind kevesebb a pénz, a szakembergárda, és a szándék sem mindig találkozik a tulajdonosok elképzeléseivel. Azt sem kell külön magyarázni, hogy legtöbb műemlék egyszerűen elképzelhetetlen, hogy régi funkciója szerint működjék. Az egyszerű felhasználás pedig körültekintő együttműködést, társszervek szemléletváltását és pénzt igényli. Nem könnyű bebizonyítani, milyen pótolhatatlan dokumentum, a nemzeti örökségnek milyen felbecsülhetetlen értéke egy-egy várom, régi épület, omladozó kastély. Meg kell találni azokat az új funkciókat, melyekkel megtölthető a felújításra váró műemlék kastély, kúria, volt templom, egykori gazdaház.

Magyarországon és Hódmezővásárhelyen nemrégben fejezték be a szerb templomok külső felújítását, Szegeden napirenden van az alsóvárosi templom és kolostortorony rekonstrukciója, valamint a Nyil utcai napsugaras házak és a felsővárosi hajósgazdaházak megmentése. Hódmezővásárhelyen az ótemplom különleges szépségeit, elsősorban belső berendezését igyekeznek megmenteni, az ógimnazium felújítása után helyt adna az Alföldi Galériának, az ótemplom mellett magtár pedig az idegenforgalmi hivatalnak. Csongrádon a védetté nyilvánított halászfalu házai közé csak a régi környezetbe illő épületek húzhatók; Makón a lakásépítési programnak kell figyelembe vennie a műemléki felügyelőség irányelveit; Szentesen folyik a református temető farragt fejfáinak megmentése, egy polgárház idegenforgalmi célokra történő kialakítása, valamint napirenden van a zsinagóga mozi-vá történő átalakítása. S mindezek mellett a Maroslelle és Óföldsék közötti volt Nánai-kastély éppúgy megmentésre vár, mint királyhegyesi tórsa és az örménykúti szelmalom.

Sorolhatnánk e listát, tudomásul kell vennünk azonban, hogy mindez egyre reménytelenebb versenyfutás az idővel. Pedig minden lemmel vakolat, omladozó fal, törött dísz narabjái örökségünk egy-egy darabját viszi magával, melyek által szegényebbek leszünk. A múzeumi és műemléki hónap arra is lehetőséget ad, hogy szóljunk műemlékeink helyzetéről, föl hívjuk a figyelmet az allergiás pontokra. Hogy van még megoldás és társadalmilag mobilizálható erő, arra bizonyosság a Csongrád megyei tanács mellett márkás múzeumi albizottság legutóbbi ülése, ahol döntés született a legfontosabb feladatokról, a problémák megoldási lehetőségeiről. Választ keressék az égető kérdésekre. Arra például: Hol a kapu?

Tandj Lajos

Levéltári napok

Nemzetközi levéltáros-konferencia

Hagyomány már, hogy a Csongrád megyei Levéltár minden év őszén levéltári napokat rendez a megye városiban. Az idén október 13. és 15. között Makón, Hódmezővásárhelyen és Szegeden szervezik meg e jelentős programokat.

A rendezvénysorozat első helyszíne Makó, ahol ma, szerdán délelőtt fél 10-kor a városi tanács dísztermében dr. Müller Józsefné, a megyei tanács vb művelődésügyi osztályának vezetője mond megnyitó beszédet, majd dr. Forgó István, a makói városi tanács elnöke köszönti a konferencia résztvevőit. A helytörténeti előadások során az érdeklődők meghallgathatják dr. Tóth Ferenc múzeumigazgató Makó a XVIII. században, dr. Eperjessy Géza kandidátus, főiskolai tanár Makó a reformkorban, Góttli Frigyes gimnáziumi igazgató Makó művelődéstörténete és dr. Tamasi Mihály kandidátusnak, a Csongrád megyei Hírlap főszerkesztőjének Népi demokratikus fejlődés Makón című előadását. Délben a járási hivatal épületében a város tanácsának elnöke átadja az új fióklevéltárat.

Hódmezővásárhelyen holnap, csütörtökön reggel 9 órakor a városi tanács vb termében kezdődik helytörténeti konferencia Cizmadiá Sándorné dr., tanácselnök köszöntőjével. Hódmezővásárhely felszabadulásáról Herczeg Mihály fióklevéltár-igazgató, Hódmezővásárhely mezőgazdaságáról a felszabadulás után dr. Haladi József kandidátus, főiskolai docens, iparáról dr. Baracs Gabriella főiskolai adjunktus, művészeti életéről dr. Dömötör János múzeumigazgató tart előadást, me-

lyetvita követ, aminek vezetője dr. Rácz János kandidátus, egyetemi tanár. Délután kerekasztal-beszélgetést rendeznek a Hódmezővásárhelyi monográfia harmadik kötetéről.

A szegedi programra október 15-én, pénteken reggel 9 óráig kerül sor a Móra Ferenc Múzeum dísztermében. A helytörténeti konferencia témája a Szeged története című monográfia ötödik kötete. Szeged felszabadulás utáni fejlődésének tendenciáiról dr. Fehér István kandidátus főiskolai tanár, a vidéki iparosodás politikai hatásáról dr. Klonkai László, a KSH szegedi igazgatóságának osztályvezetője, a mezőgazdaság fejlődésének fő kérdéseiről dr. Főrizs Sándor főiskolai docens, a közművelődési politika jellemző vonásairól dr. Bezerédy István nyugalmazott könyvtárigazgató, a településfejlesztés gondjairól és távlatairól Takács Máté megyei főpártbiztos tart előadást. Délután 3 óráig a városi tanács épületében kerekasztal-beszélgetést tart a kötetről a szerkesztő, dr. Fehér István vezetésével.

A különböző korok levéltári dokumentumaiban megőrzött hiteles információk nemcsak arra szolgálnak, hogy egy nép emlékképeit az utókor számára átörökítsék. Ennél sokkal fontosabb, hogy a levéltárakban olyan irattanyagok halmozódnak fel, melyek a népek sok évszázados értékeit, tudását, tapasztalatait őrzik, s ezekből minden társadalomtudomány — elsősorban a történeti tudományágak, de a nevelésügy, a politika és a népgazdaság is — nap nap után meríteni tud.

Ennek a gondolatnak a je-

gyében kezdte meg munkáját Budapesten, a Gellért Szálló tanácstermében kedden a szocialista államok levéltári vezetőinek VIII. konferenciáján, melyen 11 ország 33 szakembere vesz részt. Ezen országok levéltárügyének közös vonása, hogy a levéltári dokumentumokban fennmaradt adatok, történelmi tapasztalatok megőrzését és hozzáférhetővé tételét jelentőségüknek megfelelően, az egész társadalom érdekében, céltudatosan szervezik és támogatják.

A kölcsönös előnyökre épülő, szabályozott keretek között folyó, rendszeres tudományos együttműködési formák sorába tartozik a levéltári vezetők konferenciája is, melyet 1968 óta két-évenként más és más ország fővárosában azért szerveznek.

A háromnapos budapesti eszmecsere a szocialista országok levéltárainak kulturális, tudományos és nevelési szerepéről a lencsével, a visszatekintő okmányterület irattanyagok népgazdasági hasznosításáról a szovjet, az információk megszerzésével, rendezésével, tárolásával kapcsolatos tennivalókról a román, a szocialista közösség levéltárainak kiadványkészítő tevékenységéről a magyar szakemberek tájékoztatják a résztvevőket.

Szépirodalom kiadása

Kedden, tegnap Budapesten, a Magyar Írók Szövetségének székházában megkezdődött a szépirodalom kiadására és fordítására alakult magyar-szovjet irodalmi vegyes bizottság XIV. ülésszaka. A bizottság magyar tagozatának vezetője Jovánovics Miklós, az írószövetség főtitkára, a szovjet delegáció vezetője pedig Szergej Szártakov, a szovjet írószövetség titkára.